UUSIA KOULUTUKSEN MALLEJA
Opettajat ja opiskelijat yhteisopettamassa

Mari Salovaara ja Tellervo Härkki
Helsingin yliopisto | Kasvatustieteellinen tiedekunta

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI
KASVATUSTIETEELLINEN TIEDEKUNTA
PEDAGOGISKA FAKULTETEN
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCES

INNOKOMP

TAUSTA

Suomalaisen peruskoulun käsityönopetus on murroksessa. Peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa (2014) käsityö kuvataan monimateriaalisena, keksivänä ja yhteisöllisenä toimintana. Painotus on siirtynyt valmistustekniikoiden opettelusta ideointiin ja kokeiluun, ja opetukseen tulisi sisällyttää myös uutta teknologiaa. Lisäksi monimateriaalisuus vaatii käsityönopettajilta entistä tiiviimpää yhteisopettajuutta.
Muutosten edessä monet opettajat kokevat osaamisensa riittämättömäksi. Muutokset vaikuttavat myös opettajankoulutukseen ja opettajaopiskelijoihin. Jotta tulevat käsityönopettajat voivat toteuttaa uudenlaista opetusta työelämään siirryttyään, heidän on saatava siitä kokemusta opintojen aikana.
INNOKOMP-hanke tukee opettajia käsityönopetuksen ja yhteisopettajuuden kehittämisessä. Hankkeessa kokeillaan koulutusmallia, jossa yhdistetään käsityön opettajankoulutusta ja opettajien täydennyskoulusta. Alustana oppimiselle toimivat oppilaiden yhteisölliset keksimisprojektit. Tavoitteena on, että käsityönopettajat suunnittelevat ja toteuttavat projekteja kouluissaan yhteisopettajuustiimeinä käsityönopettajaopiskelijoiden kanssa.

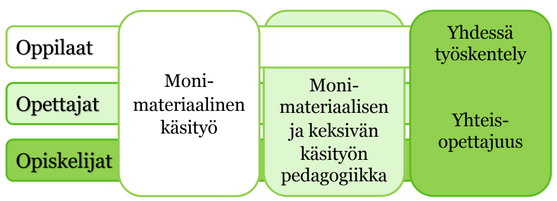

Uudenlaisessa yhteistyössä opettajaopiskelijat pääsevät kehittämään opetusta ja saavat arvokasta kokemusta uudesta käsityönopetuksesta. Tässä tutkimuksessa tarkastelemme käsityönopettajaopiskelijoiden ja peruskoulun käsityönopettajien välille syntyvää yhteisopettajuutta heidän ohjatessaan yhdessä peruskoulun oppilaiden keksimisprojekteja.

TUTKIMUSKYSYMYKSET

1. Millaisia yhteisopettajuuden malleja opettajien ja opettajaopiskelijoiden opettajatiimeissä muodostui?
2. Millaisia haasteita opettajaopiskelijat kohtasivat tässä harjoittelumallissa?

MENETELMÄT

Keksimisprojekteja toteutetaan kouluissa kahdella kehittämiskierroksella. Ensimmäisellä kierroksella keväällä 2018 opettajaopiskelijoita oli mukana kolmen helsinkiläisen koulun projekteissa. Opettajaopiskelijat suorittivat opetusharjoittelua tai teknologiakasvatuksen sivuaineen kurssia, johon sisältyy kouluun tutustumisen jakso. Opiskelijoiden kokemuksia keksimisprojektien ohjaamisesta yhteisopettajuustiimissä kerättiin ryhmähaastatteluilla, jotka toteutettiin loppukeväästä keksimisprojektien päätyttyä. Lisäksi opiskelijoiden harjoitteluportfoliot kerättiin aineistoksi. (taulukko 1)

Projekti	*1. Älytuote*	*2. ProtoLab*	*3. Peli*
Opettajat	3 (tn, ts, ku)	2 (tn, ts)	2 (tn, ts)
Opettaja-opiskelijat	2 (soveltava) *Opiskelijat mukana myös projektissa 2*	6 (1 soveltava, 5 teknologia-kasvatus)	3 (soveltava)
Ryhmä-haastattelut	Kaikki 1h 28min	-	Kaikki 1h 15min
Harjoittelu-portfoliot	1 kpl (osin yhteinen)	2 kpl; (1 soveltava, 1 teknologia-kasvatuksen yhteinen)	3 kpl

TAULUKKO 1. Osallistujat ja aineistot

Aineisto analysoitiin laadullisen sisällönanalyysin avulla. Yhteisopettajuuden mallit analysoitiin Baetenin & Simonsin (2014) luokittelua mukaillen (taulukko 2). Opetuksen suunnittelu ja luokkahuoneopetus erotettiin omiksi osa-alueikseen.

Yhteisöllinen suunnittelu	
	Opettajat ja opiskelijat suunnittelevat kokonaisuuden ja opetuksen yhdessä
Täydentävä suunnittelu	
	Omat osa-alueet opetuksen suunnittelussa; opettajat suunnittelevat projektin ja opiskelijat pieniä osuuksia
Yhteisöllinen opettaminen	
Vuorotteleva opetus	Opettajat ovat samalla tunnilla ja opettavat samaa oppilasryhmää, mutta ottavat vastuuta eri vaiheista
Samanaikais-opetus	Opetusryhmä ositetaan ja sisällöt opetetaan samanaikaisesti ryhmille
Piste/pysäkki-opetus	Opetettava sisältö jaetaan opettajien kesken ja opetetaan työpisteissä
Täydentävä opettaminen	
Havainnointi	Yksi opettaa, muut havainnoivat
Konsultointi	Osalla vastuu opettamisesta, osa asiantuntijoita jotka tarjoavat apua ongelmakohdissa
Avustaminen	Osa opettajista johtaa opetusta, osa auttaa oppilaita työskentelyssä

TAULUKKO 2. Yhteisopettajuusmallit

TULOKSET

Yhteisopettajuus ilmeni eri tavoin eri vaiheissa. Opetuksen suunnittelu oli täydentävää. Opiskelijat tulivat mukaan, kun opettajat olivat jo suunnitelleet projektien etenemisen, ja opiskelijat suunnittelivat omat tuntinsa yhdessä toisten opiskelijoiden kanssa, ei niinkään opettajien. Luokkahuoneopetus oli yhteisöllistä. Opiskelijat opettivat yhdessä opettajien kanssa ja heillä oli vastuualueet, kuten tekniikkatyöpajat tai tiettyjen oppilasryhmien tukeminen. Yhteenveto yhteisopettajuuden ilmenemisestä taulukossa 3.

Opiskelijoiden kokemukset yhteisopettajuudesta opettajien kanssa olivat ristiriitaisia eivätkä aina vastanneet odotuksia. Keksimisprojektien ohjaamista ja yhteisopettajuuteen tutustumista koulurajessa pidettiin tärkeinä oppimiskokemuksina. Toisaalta aikataulujen yhteensovittamisen vaikeuksista johtunut vähäinen yhteinen suunnitteluaika opettajien kanssa oli monelle pettymys ja aiheutti epävarmuutta – esimerkiksi

Projekti	Opetuksen suunnittelu	Luokkahuoneopetus
1		
2		
3		

TAULUKKO 3. Yhteisopettajuuden ilmeneminen

työskentelyn tavoitteet eivät aina olleet opiskelijoiden tiedossa. Osa opiskelijoista koki myös, ettei heidän roolinsa opettajana ollut selvä oppilaille, joista monet turvautuivat mieluummin luokassa olevaan opettajaan.

POHDINTA

Keksimisprojektit olivat vaativia niin oppilaille, opettajille kuin opettajaopiskelijoillekin. Sisällöt, pedagogiikka ja roolit ovat oppilaiden omaan toimijuuteen perustuvissa keksimisprojekteissa erilaiset kuin opettajavetoisessa opetuksessa. Harjoittelijoiden kokemuksissa heijastuu se, että uuteen työskentelytapaan vasta totutellaan. Opiskelijat, jotka olivat mukana kahdessa projektissa, arvioivat kokemuksiaan myönteisemmin. Tulevalla kierroksella opiskelijat pyritään sitouttamaan projekteihin aiemmin, jotta he voivat osallistua myös projektien suunnitteluun. Myös harjoittelun ohjausta on tarkasteltava. Perinteinen ohjauskäytäntö ei välttämättä sovellu yhteisopettajuusharjoitteluun. Jatkossa kokeillaan myös muita opiskelijoiden osallistumisen tapoja, esimerkiksi opinnäytetöitä.

LÄHTEET

Baeten, M. & Simons, M., 2014. Student teachers' team teaching: Models, effects, and conditions for implementation. *Teaching and Teacher Education*, 41, pp.92–110.

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet